Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

17 päivänä joulukuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Sosiaalipolitiikka — Direktiivi 2006/54/EY — Miesten ja naisten tasa-arvoinen kohtelu työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa — Syrjivä irtisanominen — 18 artikla — Tosiasiallisesti kärsityn vahingon korvaaminen tai hyvittäminen — Varoittavuus — 25 artikla — Seuraamukset — Seuraamuksenluonteinen vahingonkorvaus

Asiassa C-407/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba (Cordoban työtuomioistuin nro 1, Espanja) on esittänyt 1.8.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 27.8.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

María Auxiliadora Arjona Camacho

vastaan

Securitas Seguridad España SA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari), A. Prechal ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: P. Mengozzi,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— María Auxiliadora Arjona Camacho, edustajanaan abogado R. Alcaide Aranda,

— Espanjan hallitus, asiamiehinään L. Banciella Rodríguez-Miñón ja A. Rubio González,

— Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään J. Kraehling, avustajanaan barrister A. Bates,

— Euroopan komissio, asiamiehinään D. Roussanov ja E. Adsera Ribera,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

kuultuaan julkisasiamiehen 3.9.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY (EUVL L 204, s. 23) 18 artiklan tulkintaa.

2 Pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat María Auxiliadora Arjona Camacho ja Securitas Seguridad España SA (jäljempänä Securitas Seguridad España) ja jossa on kyse Arjona Camacholle irtisanomisesta sukupuoleen perustuvan syrjinnän vuoksi myönnettävästä seuraamuksenluonteisesta vahingonkorvauksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 76/207/ETY

3 Alkuperäisessä muodossaan miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta mahdollisuuksissa työhön, ammatilliseen koulutukseen ja uralla etenemiseen sekä työoloissa 9.2.1976 annetun neuvoston direktiivin 76/207/ETY (EYVL L 39, s. 40) 6 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kansallisissa oikeusjärjestyksissään toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta jokainen, joka katsoo joutuneensa loukatuksi sen vuoksi, että 3, 4 tai 5 artiklassa tarkoitettua tasa-arvoisen kohtelun periaatetta ei ole noudatettu, voi esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa mahdollisesti ensin saatettuaan asian muun toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi.”

4 Direktiiviä 76/207 on muutettu 23.9.2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/73/EY (EYVL L 269, s. 15). Direktiivin 2002/73 johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”[Unionin] tuomioistuin on katsonut, että ollakseen tehokas tasa-arvoisen kohtelun periaate edellyttää, että syrjinnän kohteeksi joutuneelle työntekijälle maksettavan korvauksen on oltava riittävä suhteessa vahinkoon. Lisäksi se on täsmentänyt, että enimmäismäärän ennalta vahvistaminen voi estää korvauksen tosiasiallisen saannin ja että ei ole sallittua rajoittaa koron maksamista aiheutuneesta vahingosta suoritettavan korvauksen osalta.”

5 Direktiivin 76/207 6 artiklaa on muutettu direktiivillä 2002/73 seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tämän direktiivin mukaisten velvoitteiden täytäntöönpanoon tarkoitetut oikeudelliset ja/tai hallinnolliset menettelyt, mukaan lukien jäsenvaltioiden aiheellisina pitämät sovittelumenettelyt, ovat – myös sen työsuhteen päätyttyä, jossa syrjinnän väitetään tapahtuneen – kaikkien niiden henkilöiden käytettävissä, jotka katsovat tulleensa kohdelluiksi väärin sen vuoksi, että heihin ei ole sovellettu tasa-arvoisen kohtelun periaatetta.

2. Jäsenvaltioiden on otettava kansallisessa oikeusjärjestyksessään käyttöön tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan tosiasiallinen ja tehokas korvaus tai, jos jäsenvaltiot niin päättävät, hyvitys 3 artiklan vastaisen syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle aiheutuneista menetyksistä ja vahingoista tavalla,

joka on varoittava ja oikeasuhteinen kärsittyyn vahinkoon nähden. Tällaiselle korvaukselle tai hyvitykselle ei voida ennalta vahvistaa enimmäismäärää, paitsi tapauksissa, joissa työnantaja pystyy näyttämään, että hakija on kärsinyt tässä direktiivissä tarkoitetun syrjinnän johdosta vahinkoa ainoastaan siitä, että hänen työhakemustaan ei ole otettu huomioon.

– –”

6 Direktiivillä 2002/73 lisättiin direktiiviin 76/207 8 d artikla, joka on muotoiltu seuraavasti:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten määräysten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että näitä seuraamuksia sovelletaan.

Seuraamusten, joihin saattaa kuulua korvausten maksaminen uhrille, on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä komissiolle viimeistään 5 päivänä lokakuuta 2005 sekä niiden myöhemmistä muutoksista mahdollisimman pian.”

7 Direktiivin 2006/54 34 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi 76/207 on sillä kumottu 15.8.2009 alkaen.

Direktiivi 2006/54

8 Direktiivin 2006/54 johdanto-osan 1, 33 ja 35 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) – – [D]irektiiviä 76/207 – – ja miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen toteuttamisesta ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä – – annettua – – direktiiviä 86/378/ETY [(EYVL L 225, s. 40)] – – on muutettu merkittävästi. – – Koska näihin direktiiveihin tehdään uusia muutoksia, on toivottavaa, että ne laaditaan selkeyden vuoksi uudelleen niin, että kootaan yhteen yhdeksi tekstiksi alaa koskevat tärkeimmät säännökset ja [unionin tuomioistuimen] – – oikeuskäytännöstä johtuvat tietyt kehityssuuntaukset – –

– –

(33) [Unionin] tuomioistuin on selvästi vahvistanut, että ollakseen tehokas, yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että sen rikkomisen johdosta maksettavan korvauksen on oltava riittävä suhteessa vahinkoon. Tämän vuoksi on asianmukaista olla ennalta vahvistamatta tällaisen korvauksen enimmäismäärää muutoin kuin tapauksissa, joissa työnantaja pystyy näyttämään, että hakija on kärsinyt tässä direktiivissä tarkoitetun syrjinnän johdosta vahinkoa ainoastaan siitä, että hänen työhakemustaan ei ole otettu huomioon.

– –

(35) Jäsenvaltioiden olisi säädettävä tehokkaista, oikeasuhteisista ja varoittavista seuraamuksista, joita sovelletaan, jos tämän direktiivin mukaisia velvoitteita ei noudateta.”

9 Direktiivin 2006/54 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on taata miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpano työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa.

Tätä varten siinä on säännöksiä, joilla pyritään panemaan yhdenvertaisen kohtelun periaate täytäntöön seuraavilla aloilla:

– –

b) työehdot, mukaan lukien palkka;

– –

Siinä on myös säännöksiä, joilla pyritään takaamaan, että täytäntöönpanoa tehostetaan ottamalla käyttöön asianmukaiset menettelyt.”

10 Direktiivin 2006/54 14 artiklan, jonka otsikko on ”Syrjinnän kieltäminen”, 1 kohdan c alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Julkisella tai yksityisellä sektorilla, julkiset laitokset mukaan lukien, ei saa olla välitöntä tai välillistä sukupuoleen perustuvaa syrjintää seuraavien seikkojen suhteen:

– –

c) työehdot ja työolot, mukaan lukien irtisanominen, sekä palkka [SEUT 157] artiklassa määrätyn mukaisesti.”

11 Direktiivin 2006/54 18 artiklassa, jonka otsikko on ”Korvaus tai hyvitys”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on otettava kansallisessa oikeusjärjestyksessään käyttöön tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan tosiasiallinen ja tehokas korvaus tai, jos jäsenvaltiot niin päättävät, hyvitys sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle aiheutuneista menetyksistä ja vahingoista tavalla, joka on varoittava ja oikeasuhteinen kärsittyyn vahinkoon nähden. Tällaiselle korvaukselle tai hyvitykselle ei voida ennalta vahvistaa enimmäismäärää, muutoin kuin tapauksissa, joissa työnantaja pystyy näyttämään, että hakija on kärsinyt tässä direktiivissä tarkoitetun syrjinnän johdosta vahinkoa ainoastaan siitä, että hänen työhakemustaan ei ole otettu huomioon.”

12 Direktiivin 2006/54 25 artikla, jonka otsikko on ”Seuraamukset”, on muotoiltu seuraavasti:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten määräysten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että näitä seuraamuksia sovelletaan. Seuraamusten, joihin saattaa kuulua korvausten maksaminen uhrille, on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava näistä säännöksistä komissiolle viimeistään 5 päivänä lokakuuta 2005 sekä niiden myöhemmistä muutoksista mahdollisimman pian.”

13 Direktiivin 2006/54 27 artiklan, jonka otsikko on ”Vähimmäisvaatimukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat tasa-arvoisen kohtelun periaatteen turvaamiseksi edullisempia kuin tämän direktiivin säännökset.”

Espanjan oikeus

14 Naisten ja miesten välisestä tosiasiallisesta tasa-arvosta 22.3.2007 annetun lain 3/2007 (Ley orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres; BOE nro 71, 23.3.2007, s. 12611) 10 §:ssä, jonka otsikko on ”Syrjinnän oikeudelliset seuraamukset”, säädetään seuraavaa:

”Oikeustoimet ja sopimuslausekkeet, jotka ovat syrjiviä tai aiheuttavat syrjintää sukupuolen perusteella, katsotaan pätemättömiksi ja ne synnyttävät [tekijänsä] vahingonkorvausvastuun järjestelmässä, jossa hyvityksen tai korvauksen on oltava tosiasiallinen, tehokas ja oikeassa suhteessa aiheutuneeseen vahinkoon nähden, sekä tarvittaessa tehokkaassa ja varoittavassa seuraamusjärjestelmässä, jolla ehkäistään syrjintää.”

15 Lainkäytöstä työ- ja sosiaalioikeuteen liittyvissä asioissa 10.10.2011 annetun lain 36/2011 (Ley 36/2011 reguladora de la jurisdicción social; BOE nro 245, 11.10.2011, s. 106584) 183 §:ssä, jonka otsikko on ”Korvaukset”, 1 ja 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Kun tuomiossa todetaan loukkaaminen, tuomioistuimen on lausuttava sen korvauksen määrästä, joka maksetaan sitä vaatineelle tapauksen mukaan syrjityksi tulemisesta tai muusta perusoikeuksien ja -vapauksien loukkaamisesta, sekä perusoikeuden loukkaamiseen liittyvän aineettoman vahingon perusteella että muiden siitä johtuvien menetysten ja vahinkojen perusteella.

2. Tuomioistuin lausuu vahingon määrästä ja määrittää sen huolellisesti tilanteessa, jossa vahingon tarkan määrän osoittaminen on erittäin hankalaa tai kallista, siten, että voidaan varmistaa uhrille riittävä korvaus ja mahdollisuuksien mukaan palauttaa loukkausta edeltänyt tilanne ennalleen sekä myötävaikuttaa vahingon aiheutumisen estämistä koskevan tavoitteen saavuttamiseen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

16 Securitas Seguridad España otti 1.7.2012 Arjona Camachon palvelukseensa kokoaikaiseen vanginvartijan tehtävään Cordobassa (Espanja) sijaitsevaan nuorisovankilaan. Hänet irtisanottiin 24.4.2014.

17 Arjona Camacho vastusti irtisanomistaan ja saattoi asian 6.5.2014 Cordoban välitys- ja sovitteluviranomaisen käsiteltäväksi. Sovittelumenettelyssä ei päästy ratkaisuun.

18 Arjona Camacho nosti 26.5.2014 kanteen Juzgado de lo Social nº 1 de Córdobassa (Cordoban työtuomioistuin nro 1) riitauttaakseen irtisanomisensa ja vaati sen toteamista mitättömäksi.

19 Arjona Camacho esitti ensisijaisesti muun muassa, että hänen irtisanomisensa oli katsottava syrjinnäksi sukupuolen perusteella. Hän vaati 6 000 euron suuruista korvausta kärsimästään vahingosta.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut esiin sen, että Arjona Camachon irtisanomista on pidettävä sukupuoleen perustuvana syrjintänä ja että tuomiossa, joka annetaan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisun saamisen jälkeen, tehdään selkoa todisteista, joille tämä toteamus perustuu.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että annettavassa tuomiossa tehdään myös selkoa syistä, joiden vuoksi se katsoo, että 3 000 euron suuruinen vahingonkorvaus riittää sen vahingon täydeksi hyvitykseksi, joka Arjona Camacholle on aiheutunut irtisanomisesta sukupuolen perusteella.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin sitä, onko Arjona Camacholle myönnettävä direktiivin 2006/54 18 artiklan – jonka mukaan vahingon hyvittämisen tai korvaamisen on oltava varoittava – perusteella korvaus, joka ylittää hänen kärsimänsä vahingon täyden korvauksen, määräämällä seuraamuksenluonteisesta vahingonkorvauksesta, jotta tämä toimisi esimerkkinä sekä tämän entiselle työnantajalle että muille.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tarkentaa, ettei Espanjan oikeudessa ole käsitettä seuraamuksenluonteinen vahingonkorvaus.

24 Juzgado de lo Social nº 1 de Córdoba (Cordoban työtuomioistuin nro 1) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin [2006/54] 18 artiklaa, jossa säädetään, että sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle suoritettavan korvauksen on oltava varoittava (sen lisäksi, että sen on oltava tosiasiallinen, tehokas ja oikeassa suhteessa kärsittyyn vahinkoon nähden), tulkittava siten, että siinä annetaan kansalliselle tuomioistuimelle mahdollisuus määrätä tuomittu suorittamaan vahingosta määrältään kohtuullinen seuraamuksenluonteinen vahingonkorvaus eli velvoittaa tämä suorittamaan lisäkorvaus, joka – vaikka sillä ylitetään uhrille aiheutuneiden todellisten vahinkojen täysi hyvitys – toimii varoittavana esimerkkinä muille (vahingon aiheuttajan lisäksi) ja joka ei ole määrältään suhteeton, silloinkin kun seuraamuksenluonteista vahingonkorvausta ei tunneta kansallisen tuomioistuimen lainkäyttötraditiossa?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksellään vastauksen itse asiassa siihen, onko direktiivin 2006/54 18 artiklaa tulkittava siten, että jotta sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä vahinkoa kärsineelle henkilölle aiheutunut vahinko tulisi hyvitetyksi tai korvatuksi tosiasiallisesti ja varoittavalla tavalla, tällaisen henkilön on saatava vahingon hyvittämiseen tähtäävän korvauksen lisäksi seuraamusluonteinen vahingonkorvaus.

26 Direktiivin 2006/54 18 artiklan sanamuodon mukaan jäsenvaltioiden on otettava kansallisessa oikeusjärjestyksessään käyttöön tarvittavat toimenpiteet, joilla varmistetaan se, että sukupuoleen perustuvan syrjinnän kohteeksi joutuneen henkilön kärsimä vahinko tosiasiallisesti hyvitetään tai korvataan jäsenvaltioiden vahvistamien yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti tavalla, joka on varoittava ja oikeasuhteinen kärsittyyn vahinkoon nähden. Tällaiselle korvaukselle tai hyvitykselle ei tämän artiklan mukaan kuitenkaan voida ennalta vahvistaa ylärajaa, paitsi kun kyse on tapauksesta, jossa työpaikkahakemus on jätetty ottamatta huomioon.

27 Säännöksessä toistetaan direktiivin 76/207 6 artiklan 2 kohdan sanamuoto, sellaisena kuin se on direktiivillä 2002/73 muutettuna.

28 Kuten direktiivin 2002/73 johdanto-osan 18 perustelukappaleesta käy ilmi, sillä on muutettu direktiivin 76/207 6 artiklaa unionin oikeuskäytännön, erityisesti tuomiossa Marshall (C-271/91, EU:C:1993:335) ja tuomiossa Draehmpaehl (C-180/95, EU:C:1997:208) omaksuttujen ratkaisujen huomioon ottamiseksi.

29 Tähän liittyen on todettava, että direktiivillä 2006/54 kumotun ja korvatun direktiivin 76/207 6 artiklan tulkinnassa on unionin oikeuskäytännössä painotettu sitä, että jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta jokainen, joka katsoo joutuneensa direktiivin vastaisen syrjinnän kohteeksi, voi esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa. Tämä velvollisuus merkitsee, että kyseisten toimenpiteiden on oltava riittävän tehokkaita direktiivin 76/207 tavoitteen saavuttamiseksi ja sellaisia, että asianomaiset henkilöt voivat todellisuudessa vedota niihin kansallisissa tuomioistuimissa (ks. tuomio Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, 22 kohta ja tuomio Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, 43 kohta).

30 Kyseisessä 6 artiklassa ei unionin oikeuskäytännön mukaan edellytetä jäsenvaltioilta juuri tiettyä toimenpidettä niiden tapausten varalta, joissa syrjintäkieltoa rikotaan, vaan jätetään niille vapaus valita seuraamukset direktiivin 76/207 tavoitteen toteuttamiseen soveltuvista erilaisista ratkaisuista mahdollisesti esiintyvien erilaisten tilanteiden mukaisesti (ks. tuomio von Colson ja Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, 18 kohta; tuomio Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, 23 kohta ja tuomio Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, 44 kohta).

31 Todellisten yhtäläisten mahdollisuuksien palauttamiseen tähtäävien toimenpiteiden on kuitenkin oltava sellaisia, että niillä varmistetaan todellinen ja tehokas oikeusturva ja että niillä todella on työnantajaan varoittava vaikutus (ks. tuomio von Colson ja Kamann, 14/83, EU:C:1984:153, 23 ja 24 kohta; tuomio Draehmpaehl, C-180/95, EU:C:1997:208, 25 kohta ja tuomio Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, 45 kohta).

32 Tämänkaltaiset ehdottomat velvoitteet merkitsevät välttämättä, että kullekin tasa-arvoisen kohtelun periaatteen loukkaamistapaukselle ominaiset erityispiirteet on otettava huomioon. Kun kyse on syrjivästä irtisanomisesta, yhdenvertaisen tilanteen palauttaminen ei toteudu, ellei syrjinnän kohteeksi joutunutta henkilöä oteta takaisin palvelukseen tai ellei hänelle hyvitetä rahallisesti aiheutunutta vahinkoa (tuomio Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, 25 kohta).

33 Todettakoon vielä lopuksi, että unionin oikeuskäytännön mukaan silloin, kun todellisten yhtäläisten edellytysten palauttamistavoitteen toteuttamisessa on päätetty käyttää rahallista hyvitystä, tällaisen hyvityksen on oltava sillä tavoin riittävä, että sillä kyetään täysin korvaamaan syrjivästä irtisanomisesta todellisuudessa kärsityt vahingot sovellettavien kansallisten oikeussääntöjen mukaan (ks. tuomio Marshall, C-271/91, EU:C:1993:335, 26 kohta ja tuomio Paquay, C-460/06, EU:C:2007:601, 46 kohta).

34 Direktiivin 76/207, sekä alkuperäisessä muodossaan että muutettuna, 6 artiklan säännöksistä ja edellä 29–33 kohdassa lainatusta unionin oikeuskäytännöstä käy ilmi, että mainitulla artiklalla tavoiteltu todellinen varoittava vaikutus ei merkinnyt sitä, että sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä vahinkoa kärsineelle henkilölle olisi näin myönnetty oikeus seuraamusluonteiseen vahingonkorvaukseen, jonka määrä ylittää todellisuudessa kärsityn vahingon täyden hyvityksen ja joka on katsottava luonteeltaan seuraamukseksi.

35 Tätä näkemystä tukee se, että syrjivässä irtisanomistapauksessa rahallisena myönnetty hyvitys on luonteeltaan vaihtoehtoinen, niin kuin edellä 32 kohdassa on todettu.

36 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksena 32 kohdassa todennut, unionin oikeuteen ei ole tehty mitään sellaisia olennaisia muutoksia, että direktiivin 2006/54 18 artiklaa olisi tämän osalta tulkittava eri tavalla kuin direktiivin 76/207 6 artiklaa.

37 Direktiivin 76/207 6 artiklaa seuraten on siis todettava, että jotta sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä aiheutunut vahinko tulisi tosiasiallisesti hyvitetyksi tai korvatuksi tavalla, joka on varoittava ja oikeasuhteinen, direktiivin 2006/54 18 artikla velvoittaa rahallisen korvausmuodon valinneet jäsenvaltiot ottamaan käyttöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään toimenpiteitä, joissa ne säätävät aiheutuneen vahingon täydestä korvaamisesta vahinkoa kärsineelle henkilölle yksityiskohtaisesti vahvistamiensa sääntöjen mukaisesti, mutta siinä ei säädetä seuraamusluonteisen vahingonkorvauksen maksamisesta.

38 Direktiivin 2006/54 25 artiklassa säädetään lisäksi, että jäsenvaltioiden on säädettävä tämän direktiivin mukaisesti annettujen kansallisten säännösten rikkomiseen sovellettavista seuraamuksista ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niitä sovelletaan. Artiklassa säädetään myös, että seuraamusten, ”joihin saattaa kuulua korvausten maksaminen uhrille”, on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

39 On siis niin, että direktiivin 2006/54 18 artiklalla asetetaan velvoite korvata tai hyvittää syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle aiheutunut vahinko, ja direktiivin 25 artiklan sanamuodosta ilmenee, että siinä annetaan jäsenvaltioille valta toteuttaa toimenpiteitä, joilla sukupuoleen perustuvaa syrjintää sanktioidaan uhrille maksettavan korvauksen muodossa.

40 Direktiivin 2006/54 25 artikla antaa siis jäsenvaltioille mahdollisuuden toteuttaa toimenpiteitä, joissa säädetään seuraamuksenluonteisen vahingonkorvauksen maksamisesta sukupuoleen perustuvan syrjinnän uhrille niitä tähän kuitenkaan velvoittamatta.

41 Direktiivin 2006/54 27 artiklan 1 kohdassa säädetään samansuuntaisesti, että jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat tasa-arvoisen kohtelun periaatteen turvaamiseksi edullisempia kuin tämän direktiivin säännökset.

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on käsiteltävässä tapauksessa esittänyt, ettei Espanjan oikeudessa ole ”seuraamusluonteisen vahingonkorvauksen” käsitettä.

43 Kansallisessa oikeudessa ei siis ole säännöstä, jonka nojalla sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä vahinkoa kärsineelle voitaisiin määrätä maksettavaksi seuraamusluonteinen vahingonkorvaus, eikä direktiivin 2006/54 25 artiklassa säädetä, että kansallinen tuomioistuin voisi omasta aloitteestaan tuomita syrjintään syyllistyneen maksamaan tällaisen vahingonkorvauksen.

44 Tähän on lisättävä, että jos jäsenvaltio päättää toteuttaa toimenpiteitä, joiden nojalla syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle voitaisiin määrätä maksettavaksi seuraamusluonteinen vahingonkorvaus, jäsenvaltiot saavat itse vahvistaa sisäisessä oikeusjärjestyksessään perusteet seuraamuksen ulottuvuuden määrittämiseksi, kunhan vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan (ks. analogisesti tuomio Manfredi ym., C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 29 kohta; tuomio Donau Chemie ym., C-536/11, EU:C:2013:366, 25–27 kohta ja tuomio Hirmann, C-174/12, EU:C:2013:856, 40 kohta).

45 Esitettyyn kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 2006/54 18 artiklaa on tulkittava siten, että jotta sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä aiheutunut vahinko tulisi tosiasiallisesti hyvitetyksi tai korvatuksi tavalla, joka on varoittava ja oikeasuhteinen, tämä artikla velvoittaa rahallisen korvausmuodon valinneet jäsenvaltiot ottamaan käyttöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään toimenpiteitä, joissa ne säätävät aiheutuneen vahingon täydestä korvaamisesta vahinkoa kärsineelle henkilölle yksityiskohtaisesti vahvistamiensa sääntöjen mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut

46 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa 5.7.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/54/EY 18 artiklaa on tulkittava siten, että jotta sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä aiheutunut vahinko tulisi tosiasiallisesti hyvitetyksi tai korvatuksi tavalla, joka on varoittava ja oikeasuhteinen, tämä artikla velvoittaa rahallisen

korvausmuodon valinneet jäsenvaltiot ottamaan käyttöön kansallisessa oikeusjärjestyksessään toimenpiteitä, joissa ne säätävät aiheutuneen vahingon täydestä korvaamisesta vahinkoa kärsineelle henkilölle yksityiskohtaisesti vahvistamiensa sääntöjen mukaisesti.

Allekirjoitukset